

HØJESTERETS KENDELSE

afsagt torsdag den 7. april 2022

Sag BS-13934/2021-HJR

E/F Benzons Fabrikker kærer Østre Landsrets kendelse om erstatning efter retsplejelovens § 320 i sagen: E/F Benzons Fabrikker mod X A/S og Y A/S.

I tidligere instanser er der truffet beslutning af Københavns Byret den 14. december 2020 (J.nr. 8099.2020.29) og afsagt kendelse af Østre Landsrets 12. afdeling den 16. februar 2021 (BS-105/2021-OLR).

I påkendelsen har deltaget fem dommere: Vibeke Rønne, Henrik Waaben, Lars Hjortnæs, Jan Schans Christensen og Søren Højgaard Mørup.

Påstand

E/F Benzons Fabrikker har nedlagt påstand om, at statskassen pålægges at betale 25.000 kr. inkl. moms til E/F Benzons Fabrikker.

Sagsfremstilling

Ejerforeningen E/F Benzons Fabrikker havde anlagt sag ved Københavns Byret mod X A/S og arkitektfirmaet Y A/S med krav om erstatning i forbindelse med nogle ombygningsarbejder.

Retten havde den 12. juli 2019 berammet hovedforhandlingen til den 11. og 18. marts 2020.

Den 11. marts 2020 blev forelæggelsen gennemført, og der blev afgivet forklaringer.

Den 13. marts 2020 meddelte retten, at retsmødet den 18. marts 2020 var aflyst på grund af covid-19-situationen.

Retsmødet blev senere omberammet til den 7. september 2020, hvor sagen blev procederet.

Den 5. oktober 2020 afsagde byretten dom i sagen.

Af et brev af 19. november 2020 fra ejerforeningens advokat til byretten fremgår:

"I ovennævnte sag skal jeg med henvisning til retsplejelovens § 320 høfligst anmode retten beslutte, at Statskassen skal erstatte min klients rimelige merudgifter til advokatbistand som følge af, at den fortsatte hovedforhandling den 18. marts i år udsattes som en konsekvens af domstolens nedlukning pga. Covid-19.

Der var i sagen berammet hovedforhandling den 11. og 18. marts i år.

Efter gennemførelse af 1. dagen meddelte retten den 13. marts, at 2. dagen af hovedforhandlingen aflystes og sagen udsat som følge af Covid-19. Den fortsatte hovedforhandling blev herefter først gennemført den 7. september i år.

Henset til den forløbne tid måtte hovedforhandlingen reelt forberedes på ny i september. Retsbog med de afgivne forklaringer fra 1. retsdag forelå først den 13. august 2020.

I modsætning til afgørelsen trykt i UfR2020.4066Ø har der været et reelt merarbejde forbundet med at skulle opsummere og forberede hovedforhandlingen på ny 1/2 år efter den første retsdag.

Et merarbejde, der ikke ses taget særskilt hensyn til ved fastsættelsen af sagens omkostninger i den afsagte dom, hvorom det alene bemærkes, at "sagen har været hovedforhandlet over 2 retsdage".

Jeg er opmærksom på, bestemmelsen i retsplejelovens § 320 er fakultativ og alene ment at finde undtagelsesvis anvendelse. Men på linje med hensynene bag de øvrige kompensationsordninger, som er indført, bør domstolene – særligt og som minimum i civile sager med flerdages hovedforhandlinger, som er blevet udsat midt i – vælge at dække parternes meromkostninger til advokat.

Dækker Statskassen ikke, og når der ikke tages hensyn til meromkostningerne ved fastsættelsen af sagsomkostningerne inter parter mellem sagens parter, er der kun én til at betale – klienten – og det er næppe rimeligt eller grundlæggende foreneligt med princippet udtrykt i retsplejelovens § 316.

Henset til sagens genstand og med skelen til landsretspræsidenternes takster for straffesager, samt da fornyet forberedelse af hovedforhandlingen inkl. praktikken heri var forbundet med mindst én hel dags merarbejde, skal jeg indstille, at Statskassen godtgør min klients merudgifter til advokat med 20.000 kr. med tillæg af moms.”

Ved brev af 14. december 2020 meddelte Københavns Byret ejerforeningens advokat, at anmodningen om erstatning efter retsplejelovens § 320 ikke blev imødekommet. Af brevet fremgår bl.a.:

”De har ved brev af 19. november 2020 rettet henvendelse til Københavns Byret i sagerne BS-9522/2018-KBH og BS-46554/2018-KBH. Jeg forstår Deres henvendelse således, at De anmoder om erstatning af Deres klients rimelige merudgifter til advokatbistand i medfør af retsplejelovens § 320.

Det fremgår af Deres henvendelse, at sagen var berammet til hovedforhandling den 11. og 18. marts 2020. Efter gennemførelse af den første retsdag den 11. marts 2020, meddelte retten den 13. marts 2020, at hovedforhandlingen den 18. marts 2020 var aflyst, og sagen udsat som følge af Covid-19. Den fortsatte hovedforhandling blev gennemført den 7. september 2020.

Domstolene lukkede som bekendt ned for personligt fremmøde den 13. marts 2020, bortset fra kritiske sager, på grund af Covid-19. Der var således tale om en helt ekstraordinær situation, som ikke kan tilskrives rettens forhold. Jeg kan derfor ikke imødekomme Deres anmodning om, at Statskassen godtgør Deres klients merudgifter til advokat, jf. retsplejelovens § 320.”

Ejerforeningen kærede byrettens beslutning til Østre Landsret, der ved kendelse af 16. februar 2021 stadfæstede beslutningen. I kendelsen hedder det bl.a.:

”Efter retsplejelovens § 320 kan retten beslutte, at statskassen skal erstatte udgifter, som en part uden egen skyld er blevet påført som følge af, at sagen helt eller delvist har måttet gå om eller ikke har kunnet behandles.

Bestemmelsen, der blev indsat i retsplejeloven ved lov nr. 554 af 24. juni 2005 om ændring af retsplejeloven og forskellige andre love (Sagsomkostninger, retshjælp og fri proces), bygger på overvejelserne i betænkning nr. 1436/2004 om reform af den civile retspleje III (Adgang til domstolene) afgivet af Retsplejerådet.

I de specielle bemærkninger til lovforslagets § 320 er anført følgende (lovforslag nr. L 132, Folketingsåret 2004-05 (2. samling)):

”Bestemmelsen giver retten mulighed for at bestemme, at statskassen skal erstatte udgifter, som en part uden egen skyld er blevet påført som følge af, at sagen helt eller delvis har måttet gå om. Bestemmelsen lovfæster dermed en praksis, der har udviklet sig, hvorefter Domstolsstyrelsen udbetaler erstatning, eksempelvis når en sag har måttet gå om på grund af en dommers inhabilitet eller død.

Bestemmelsen kan anvendes både, når eksempelvis domsforhandlingen helt eller delvis må gå om, og når en afgørelse ophæves efter appel og sagen hjemvises til fornyet behandling.

Bestemmelsen giver endvidere retten mulighed for at bestemme, at statskassen skal erstatte udgifter, som en part uden egen skyld er blevet påført som følge af, at sagen helt eller delvis ikke har kunnet behandles. Bestemmelsen udvider dermed statskassens erstatningspligt til situationer, der er nært beslægtede med de tilfælde, hvor der i forvejen efter praksis udbetales erstatning, og hvor tilsvarende hensyn gør sig gældende.

Som det vigtigste eksempel kan nævnes tilfælde, hvor parterne påføres merudgifter som følge af, at domsforhandlingen aflyses og udsættes med meget kort varsel på grund af en dommers pludselige sygdom eller andre forhold, der kan henføres til retten. Bestemmelsen kan derimod ikke anvendes, hvis aflysningen skyldes en parts eller en rettergangsfuldmægtigs pludselige sygdom eller andre forhold, der ikke kan henføres til retten.

Det er en forudsætning, at parten er uden skyld i, at sagen må gå om. Bestemmelsen kan således for eksempel ikke anvendes, hvis parten på et tidligere tidspunkt burde have henledt rettens opmærksomhed på en mulig inhabilitet.

Bestemmelsen giver mulighed for at erstatte begge parter merudgifter ved, at sagen må gå om eller ikke har kunnet behandles.

Bestemmelsen er fakultativ og forudsættes anvendt i forholdsvis begrænset omfang. Hovedeksemplerne vil være de nævnte situationer, hvor en dommer dør eller viser sig at være inhabil, således at sagen må gå om, eller hvor en domsforhandling aflyses med meget kort varsel på grund af rettens forhold.

Når retten har bestemt, at udgifter skal erstattes af statskassen, medregnes disse udgifter ikke, når retten beslutter, om en part skal betale sagsomkostninger til modparten og med hvilket beløb.”

I en periode i foråret 2020 behandlede domstolene, bortset fra enkelte sager, ikke retssager med personligt fremmøde. Efter statsministerens meddelelse den 11. marts 2020 om begrænsning af aktiviteterne i samfundet som følge af den helt særlige Covid 19-situation skete der således aflysning af en lang række retssager. Domstolene foretog i den forbindelse en gennemgang af retslokalerne, og hvilke tiltag der ville kunne sikre disse, ligesom der blev foretaget en gennemgang af de verserende sager. Det blev herefter besluttet, hvilke sager der ville kunne gennemføres med personligt fremmøde (såkaldt kritiske sager).

Hovedforhandlingen i de konkrete civile sager, der er genstand for kæremålet, var berammet til den 11. og 18. marts 2020. Hovedforhandlingen blev indledt den 11. marts 2020, mens retsmødet den 18. marts 2020 blev aflyst den 13. marts 2020. Efter omberømmelse blev hovedforhandlingen herefter fortsat den 7. september 2020, hvorunder sagerne blev procederet. Der blev afsagt dom af byretten i de konkrete sager den 5. oktober 2020. Byrettens dom er anket til Østre Landsret, hvor sagerne er under behandling.

Dommerne Henrik Bitsch og Ib Hounsgaard Trabjerg udtaler:
Efter indholdet af de ovenfor gengivne forarbejder finder vi, at aflysningen af den fortsatte hovedforhandling i de konkrete civile sager den 18. marts 2020 på grund af den helt særlige Covid 19-situation, der ramte det danske samfund bredt, ikke er en omstændighed, der kan henføres til retten, og som dermed ligger inden for rammerne af den i retsplejelovens § 320 forudsatte snævre erstatningsadgang.

Vi tiltræder derfor, at byretten har afvist at tilkende sagsomkostninger fra statskassen.

Dommer Bloch Andersen udtaler:
Selv om pandemien ramte bredt, og således ikke kun domstolene, finder jeg, at aflysningen af retsmøder som følge heraf må anses for at bero på domstolenes forhold som anført i retsplejelovens § 320. En sådan forståelse er både i overensstemmelse med bestemmelsens ordlyd og forarbejder. Jeg bemærker i den forbindelse, at domstolene heller ikke kan siges at have egentligt ansvar ved de i forarbejderne angivne eksempler, der anses for omfattet af bestemmelsen – en dommers pludselige syg-

dom eller død. Jeg finder ikke, at det forhold, at bestemmelsen er tiltænkt et snævert anvendelsesområde, medfører, at denne helt særlige Covid 19-situation, som ingen kunne forudse, falder udenfor.

Jeg finder således, at statskassen i medfør af retsplejelovens § 320 som udgangspunkt skal erstatte parterne de udgifter, de er blevet påført som følge af, at en sag ikke har kunnet behandles som planlagt.

Om den konkrete sag bemærker jeg herefter, at hovedforhandlingens første dag den 11. marts 2020 blev gennemført med forelæggelse og bevisførelse i form af seks vidneforklaringer og afhjæmning af en skønsmand. Der manglede herefter alene procedure, der skulle ske under den fortsatte hovedforhandling, der var berammet til den 18. marts 2020. Denne blev imidlertid aflyst den 13. marts 2020 og senere berammet til den 7. september 2020, hvor den blev gennemført. Sagen blev således udsat i knapt ½ år.

Jeg finder under disse omstændigheder, at der har været forbundet et vist merarbejde for advokat Anders Lindquist med at genopfriske sin hukommelse med henblik på sit procedureindlæg den 7. september 2020, som han er berettiget til at få erstattet efter retsplejelovens § 320.

Dette merarbejde må anses for uafhængigt af sagsgenstandens størrelse og må således vederlægges på timebasis. Der må herved tages udgangspunkt i timetaksten for beskikkede advokater.

Efter sagens karakter og omfang finder jeg herefter, at advokat Anders Lindquist må anses for at have haft et merarbejde på to timer som følge af den udsatte hovedforhandling, og at han således skal have erstattet 3.780 kr. med tillæg af moms af statskassen.

Jeg vil således tage advokat Anders Lindquists anmodning til følge med dette beløb."

Anbringender

E/F Benzons Fabrikker har anført navnlig, at ejerforeningen bør tilkendes erstatning i overensstemmelse med ordlyden i retsplejelovens § 320, idet det hverken skyldtes foreningen eller dens advokat, at den fortsatte hovedforhandling, der var berammet til den 18. marts 2020, måtte aflyses og først kunne gennemføres den 7. september 2020. Det lange tidsrum mellem hovedforhandlingens første dag den 11. marts 2020 og den 7. september 2020 gjorde det nødvendigt for ejerforeningens advokat at genopfriske sagen og forberede hovedforhandlingen igen.

Det ville være i strid med de almindelige principper for udmåling af sagsomkostninger, sådan som disse er kommet til udtryk i retsplejelovens kapitel 30, at lade ejerforeningen bære meromkostningerne.

Ved vurderingen af, hvad der har været rimeligt og nødvendigt til forberedelse af procedureindlægget, skal det indgå, at der var tale om en civil sag af en ikke ubetydelig kompleksitet med tre parter og en sagsgenstand på over 1 mio. kr., hvor der var foretaget syn og skøn, og at der den 11. marts 2020 var afgivet syv forklaringer.

Henset hertil og til landsretspræsidenternes takster for straffesager vil en erstatning på 25.000 kr. inkl. moms være passende.

Højesterets begrundelse og resultat

Københavns Byret havde berammet en sag mellem ejerforeningen E/F Benzons Fabrikker, X A/S og arkitektfirmaet Y A/S om erstatning for mangler ved ombygningen af en ejendom til hovedforhandling den 11. og 18. marts 2020.

Hovedforhandlingen den 11. marts 2020 blev gennemført som planlagt, idet sagen blev forelagt, og der blev afgivet en række forklaringer.

Den 13. marts 2020 besluttede byretten at aflyse den fortsatte hovedforhandling den 18. marts 2020 som følge af den indtrådte covid-19-situation. Den fortsatte hovedforhandling blev gennemført den 7. september 2020.

Sagen angår, om statskassen skal erstatte ejerforeningen de merudgifter, der har været forbundet med, at foreningens advokat har brugt tid på at forberede sagen på ny forud for hovedforhandlingen den 7. september 2020.

Højesteret tiltræder af de grunde, som landsrettens flertal har anført, at der ikke er tilkendt ejerforeningen erstatning efter retsplejelovens § 320.

Højesteret stadfæster derfor landsrettens kendelse.

THI BESTEMMES:

Landsrettens kendelse stadfæstes.